Pierasyłka apłačana ryčaltam.

Chryścijanskaja Dumka

Hod VIII Wilnia, Lipień 1935 h. Nr 7 (109)

ŹMIEST № 7.

„CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA"

BIEŁARUSKI KATALICKI ČASAPIS

Wychodzić raz u miesiac.

„CHR. DUMKA" KAŠTUJE:
na hod . . 3 zał.
na paŭhodu 1.50
na 3 mies. 0,75
na 1 „ 0,25
Zahranicu 6 zał. u hod.

ABWIESTKI ŹMIAŠČAJUCCA tolki na apošniaj bačynie i kaštujuć: całaja bačyna 20 zał., 1/2 bačyny 10 zał., 1/4 bačyny 5 zał, 1/8 bačyny 2.50 zł.

Asobny numar kaštuje 25 hr.

ADRAS REDAKCYI I ADMINISTRACYI: Wilnia, wulica Zawalnaja Nr. 1—2
(Wilno, ul. Zawalna 1—2).

Redakcyja adčyniena ad 8—4.

CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA

BIEŁARUSKI KATALICKI ČASAPIS.
WYCHODZIĆ RAZ U MIESIAC.

Hod VIII.	Wilnia, Lipień 1935 h.	Nr. 7 (109)

Z nahody českaha Kalickaha Kanhresu

Českі narod pokul dajšoŭ da swajej sučasnaj palityčnaj niezaležnaści, musiŭ prajści ciažkuju kryžowuju darohu. U staradaŭnaści žyŭ jon swaim samastojnym žyćciom. Chutka adnak pryjšli zawajawańni. Za časoŭ Karala Wialikaha čechi byli ŭžo pad panawańniem frankaŭ, paśla apynulisia ŭ dziaržawie wialikamaraŭskaj, a ŭreščie ŭ X st, znajšlisia pad uładaj niamieckaj u tak zwanaj rymska-niamieckaj dziaržawie. Čechi adnak zaŭsiody imknulisia da niezaležnaści. U XIV st. zdabyli swabodu, ale nia poŭnuju: jany nijak užo nie mahli całkom pazbycca niamieckaha ŭ siabie panawańnia. U XVI st. uwieś kraj českі pierajšoŭ pad panawańnie niamieckaj Aŭstryi. I ciapier Čechija zaŭziata barołasia za swaju samastojnaść. Adnak, pabitaja pad Biełaj Haroj u 1620 h., stałasia ŭreščie zwyčajnaj aŭstryjackaj prawincyjaj. Nastupiŭ takim čynam poŭny zaniepad českaha narodu. Niemcy biezahladna jaho kryŭdzili, dzie tolki mahli. Jany ŭsiudy ŭ Čechii zawiali niamieckuju mowu i niamieckija škoły, a českija ziemli razdawali niamieckim kalanistam.

Duža tak-ža ciažkoje było pałažeńnie čechaŭ i ŭ žyćci relihijnym. Chryścijanstwa pryniaśli čecham sławianskija apostały światyja Kiryła i Miafod u sławianskim abradzie. Adnak niemcy abrad hety i mowu wycisnuli i nakinuli łacinski. Było-b heta jašče ničoha, kab nia toje, što jany apača abradu nakidali čecham niamieckuju mowu i niemčyli ich. Było tam tak, što toj byŭ uważany za katalika, chto prymaŭ niamieckuju mowu, bo ŭłada kaścielnaja— biskupy i ahułam duchawienstwa było wyklučna niamieckaje. I na hruncie relihijnym čechi baranilisia ad niemcaŭ, jak mahli, adnak jak słabiejšyja musili ŭstupać.

Wyniki takoha pałažeńnia českaha katalictwa byli tyja, što čechi ŭžo ŭ XV st. pačali adsowacca ad Katalickaha Kaścioła, jak źniemčanaha i sabie čužoha i pačali harnucca da heretyka Husa, jaki miž inšym wystupaŭ u abaronie českaj mowy i narodnaści. Ruch hety prybraŭ ureščie masawyja formy, adnaŭlajučysia tak-ža i ŭ časoch nowych, kali čechi, bačučy, jak katalickaje čužackaje niamieckaje duchawienstwa kryŭdzić ich, waroža adnosilisia da Kaścioła, celymi masami adrywalisia ad jaho susim i pierachodzili ŭ husytyzm, abo j u pahanstwa.

Ahułam pałažańnie čechaŭ było sapraŭdy žudasnaje: Kaścioł u rukach čužyncaŭ byŭ prociŭ ich, čužacki ŭrad prociŭ ich, usio ŭ krai bahataje i silnaje tak-ža prociŭ. Adnak pryšoŭ čas i na sprawiadliwaść. Pačataja ŭ XIX st. praca nad adradžeńniem českaha narodu dawała jaho ŭreščie da woli i niezaležnaści.

Katalickaje duchawienstwa, jakoje ŭściaž było pierawažna niamieckaje, da českaha adradžeńnia adnosiłasia waroža. I čechi kataliki, jakija chacieli katalikami astacca i być tak-ža čechami, prachodzili sapraŭdy kryžowy ahoń: być čechami i da taho dziejnymi — nie pazwalała im čužackaje ich duchawienstwa, być katalikami i trymacca niamieččyny — značyła być zdradnikam českaha narodu. Adnak českija kataliki, choć daloka nie ŭsie, wytrywali i astalisia wiernymi i Kaściołu i narodu i ŭreščie dačakalisia publičnaj aceny z boku swajho narodu jak pracy katalickaj, tak i narodnaj.

Sioleta 27—30.VI u stalicy Čechasławacyi ŭ Prazie adbyŭsia I ahulna-dziaržaŭny kanhres českich katalikoŭ. Na hety kanhres, jak pradstaŭnik św. Ajca, prybyŭ francuski kardynał Verdier, jakoha ŭračysta spatykali pradstaŭniki prezydenta i ŭradu. Prysutnych było na kanhresie paŭmiljona. Papieskuju bullu, a tak-ža Ewaneliju padčas hałoŭnaj uračystaj św. Imšy čytali, apača mowy łacinskaj, u wa ŭsich šaścioch krajowych mowach. Kanhres hety byŭ naharodaj Chrystusu za źniawahi, jakich dapuskalisia słabawolnyja i maławiernyja čechi, što pajšli za Husam, znakam zwarotu českaha narodu da Kaścioła, a tak-ža aficyjalnym śćwierdžańniem zasłuhaŭ i nieabchodnaści hetaha Kaścioła ŭ žyćci narodnym.

Jak ža sapraŭdy pawučalna i dla nas biełarusaŭ katalikoŭ usia historyja katalictwa na českaj ziamli i ŭrešci fakt hetaha českaha Katalickaha Kanhresu! Minułaje i sučasnaje pałažeńnie Katalickaha Kaścioła ŭ biełaruskim narodzie duža padobnaje da pałažeńnia jaho ŭ historyi českaha narodu. I ŭ nas užo mnohija ad Kaścioła adpadajuć i da hetaha namaŭlajuć druhich za tym, što ŭ kaściele hetym panuje polščyna i što znachodziacca adzinki, jakija Kaścioł hety wykarystwajuć dla warožych biełaruskamu narodu metaŭ. Woś-ža českі kanhres niachaj atkryje wočy takim biełarusam i nawučyć ich wytrywałaści ŭ praŭdzie. Ad Kaścioła adarwacca lohka, ale žyć biez jaho ciažka. Kaścioł — heta naša maci, uzhadawacielka i wučycielka. Kaścioł daje narodu cennaści, jakich zamianić ništo nia zmoža. Dziela hetaha wajujma z palitykaj i z ludźmi, što Kaścioł nadužywajuć, ale nikoli z samym Kaściołam!

na VI niadzielu pa Siomusie.

I.

Braty, usie my, što achryščany ŭ Chryście Jezusie, u śmierci jaho achryščany. Achryščany-ž u śmierci jaho, my z im razam i pachawany: kab jak Chrystus paŭstaŭ z pamioršych praz chwału Ajca, kab tak i my ŭ nowaści žyćcia chadzili. Bo kali ŭščepleny my stalisia ŭ padabienstwa śmierci jaho — razam budziem i ŭskrašeńnia: wiedajučy toje, što stary naš čaławiek razam jošć ukryžawany, kab źniščana było cieła hrechu i kab my bolš nia služyli hrechu. Bo chto pamior, toj ad hrechu jošć wyzwaleny. A kali my z Chrystusam pamiorli, — wierym, što razam tak-ža žyć budziem z Chrystusam: wiedajučy, što Chrystus paŭstaŭšy z pamiaršych, užo nia ŭmiraje, śmierć nad im bolš panawać nia budzie. Bo što pamior hrechu, raz pamior, a što žywie, žywie Bohu. Tak i wy razumiejcie, što wy pamioršyja hrechu, a žywicio Bohu ŭ Chryście Jezusie Panie našym (Ryn I. 6, 3—11).

II.

U heny čas, kali wialikaja hramada była z Jezusam i nia mieli čaho ješci, sklikaŭšy wučniaŭ, skazaŭ im: škada mnie narodu, bo woś užo try dni trywaje pry mnie i nia maje čaho ješci. Kali-ž adpuščú ich hałodnych damoŭ, jany ŭ darozie prystanuć, bo niekatoryja z ich pryšli zdaloku. I adkazali jamu jahonyja wučni: skul ich chto zmoža tut na pustyni nakarmić chlebam? Zapytaŭsia ŭ ich: skolki majecie chlaboŭ? Jany-ž adkazali: siem. Tady zahadaŭ narodu pasieści na ziamli. I ŭziaŭšy siem chlaboŭ, uznosiačy padziaku, łamaŭ i dawaŭ swaim wučniam, kab razdawali narodu. I mieli jany krychu rybkaŭ; I ich bahasławiŭ i zahadaŭ razdawać. I jeli i najelisia i sabrali z astaŭšychsia kuskoŭ siem kašoŭ. A tych, što jeli, było kala čatyroch tysiač. I adpuściŭ ich. (Mar. 8, 1—9).

III.

Narod, jak bačym, achwotna harnuŭsia da Chrystusa, a nawuki jaho słuchaŭ tak prahawita, što nawat zabywaŭsia ab ježy dla cieła swajho. Hetym wykazaŭ jon swajo zrazumieńnie dla Božaj praŭdy, dla relihii, jak dla najwyšejšaha, najcanniejšaha dabra. I słušna! Re-

---

D. Aniśko. 6)

Da biełaruskaha narodu.

VI.

Ja ŭžo ŭspaminaŭ u trecim raździele, što treba kab adradžeńnie Twajo, Narodzie Biełaruski, adbywałasia zhodna z Prawam Božym, zhodna z nawukaju Chrysta! Hetaja nawuka prydatna da narmawańnia žyćcia, jak asobnych adzinak ludzkich, tak i adzinak składowych čaławiectwa. Składowymi adzinkami nazywajucca ŭsiakija zhurtawańni ludziej, celyja arhanizacyi, asobnyja narody, dziaržawy. Da takich składowych adzinak naležyš i Ty, Narodzie Biełaruski!

Isnuje na świecie najwyšejšaje prawa, paćwierdžanaje Chrystusam, a heta prawa miłaści Boha i bližniaha.

„Lubi Boha nad usio, a bližniaha, jak samoha siabie". Heta toje imienna Prawa Božaje — prawa, pawodle katoraha pawinna ŭkładwacca žyćcio, jak kožnaha čaławieka paasobna, tak i adzinak składowych.

U pieknyja ramy hetaha prawa miłaści Boha i bližniaha kožnaja adzinka, jak prywatnaja, tak i składowaja, kali choča žyć žyćciom dastojnym, pawinna ŭwajści i tolki ŭ hetych ramach žyć i ŭsio rabić. Usia dziejnaść kožnaj adzinki pawinna abwaračwacca ŭ hetych ramach. I sprawa biełaruskaha adradžeńnia taksama pawinna adbywacca ŭ ramach hetaha prawa miłaści.

A naŭpierad u hetyja ramy — u ramy prawa miłaści niachaj uwojdzie kožny z nas i ŭ hetych ramach žywie i pastupaje. Bo musimo pryznacca, što my ŭ žyćci našym asabistym wielmi časta nia majemo da Boha naležnaj miłaści i Jaho mocna abražajem swaim hrešnym žyćciom. A ŭ adnosinach da bližniaha my taksama nia majemo miłaści i adny adnych wielmi časta kryŭdzim; u nas bywaje tak, što adzin druhoha hatoŭ jak toj kaža, ściać pawiesić. My časta tak i šukajem, zdajecca, sposabu, kab druhomu zrabić niejkuju prykraść.

Zły duch — hety adwiečny worah čaławiečcha rodu, hrešny świet, našaja sapsutaja natura tak i ciahnie nas da błahoha. I my wielmi časta idziom za namowaj złoha ducha, idziom za hołasam świetu, idziom za hrešnym pažadań-

lihija — heta świat!o, padobnaje da światła sonca, jakoje kožnamu patrebnaje, nieabchodnaje.

— *Relihija wyjaśniaje metu, praznačeńnie čałowieka.* Nawuka daśledžwaje tajnicy pryrody, niabiesnych prastoraŭ, kapajecca ŭ hłybi ziamnoj, raskładaje na častki ŭsio isnujučaje, wykrywaje ŭściaž nowyja prawy bytu, uściaž nowym światłom uzbahačwaje ludzki rozum. Moža ŭ hetym i meta i praznačeńnie čaławieka? Tak, ale nia susim. Ważnyja zdabyčy ludzkoj nawuki, ale kudy ad ich ważniejšyja praŭdy Božyja. Hetyja praŭdy wučać nas ab Bohu, jaki stwaryŭ uwieś heny matarjał, uwieś heny byt i jaho dziŭnyja prawy, katoryja wučonyja ludzi daśledžwajuć i jaki tak-ža ludziej henych abdaryŭ rozumam, zdolnym i achwotnym daśledźwać i šukać praŭdy.

— *Relihija wyjaśniaje nam tajnicy ab Bohu i čaławieku.* Skul heta ŭsio ŭziałosia, što my tut na ziamli spatykajem? Nawuka tłumača ŭsialak: z prawa razwoju, z prypadku, z imhły niabiesnaj, z sonca, samo z siabie i h. d. Ale ci hadzinnik biaz majstra moh sam złažycca? Ci knižka paŭstała sama biez składalnika, biez mašyny? Ci masty, światyni, budynki — paŭstali sami? Ci žyćcio na świecie — heta sprawa prypadku, ślapoha prawa razwoju? Na hetyja i na im padobnyja pytańni naležny adkaz daje tolki relihija. Heta jana raśchilaje huščar materyi, roznych prawoŭ pryrody i pakazwaje nam Boha, jak Mudraca adwiečnaha, jak Wаładara ŭsiemahutnaha. Heta relihija wuča nas, što ŭsio toje na świecie, čym wučonyja ludzi prabujuć razjaśnić tajnicy žyćcia našaha — heta ŭsio samo jość stwareńniem, dziełam Boha Twarca Najwyšejšaha.

— *Relihija wyjaśniaje nam, što nas čakaje pa śmierci.* Nawuka ničoha peŭnaha ab hetym skazać nam nia ŭmieje. Adny wučonyja adkidajuć susim zahrobnaje žyćcio, druhija, praŭda, jaho pryznajuć, ale duža ćmianna i nia wyrazna. Relihija wuča nas, što na bierahu našaj wiečnaści, kali rasstajomsia z hetym świetam, čakaje nas Boh, jak sprawiadliwy i dobry suddzia naš i što ad jaho prysudu zaleža ščaśliwaje ci niešćaśliwaje žyćcio naša ŭ wiečnaści. Relihija nas wuča, što toj, chto stwaryŭ naš rozum, naša woka i wucha, sam usio razumieje, sudzić, bača i čuje.

— *Relihija ŭrešcie wyjaśniaje nam sprawu Adkupleńnia,* sprawu prychodu na świet Syna Božaha. Jość heta najbolšaje światło, jakim Boh abdaryŭ čaławieka. Kaścioł Chrystowy, św. Sakramenty, św. Imša, światarstwa, spowiedź i ŭsia ŭreścіe św. Ewanelija — heta sapraŭdy niabiesnyja perły, što wiečnym i niepamylnym światłom świeciać čaławieku ŭ jahonaj žyćciowaj padarožy.

Tak, relihija — heta światło biez jakoha abyjścisia čaławiek nia moža. Narod, jak čytajem u siańnieśniaj św. Ewanelii, achwotna jšoŭ za światłom henym. Idziemo-ž i my ŭ ślady jaho!

Ks. Ad. St.

Zapiswajciesia ŭ siabry tawarystwa BIEŁARUSKAJE KATALICKAJE WYDAWIECTWA. Siabroŭskija składki pawodle płatnaj mahčymaści žadajučych ustupić u heta tawarystwa. Pišecie na Staršyniu Wydawiectwa Ks. A. Stankiewiča: Wilno, ul. św. Ignacego 9 — 11-a

niem našaj sapsutaj natury, našaha cieła i my padajem u bałota hrechu i ŭ hetym bałocie wałajemsia.

Ale ci-ž my — istoty razumnyja, my — chryścijanie, majučyja Božaje synoŭstwa, ci-ž my ŭ takim marnym stanie pawinny astawacca? O, nie!..

U haru sercy!

Da hetaha času, jak jano tam było to było, ale treba nam choć ciapier pierastać hrašyć; treba, chto idzie błahoju darohaju, źwiarnuć na darohu dobruju!

Tak! Kali chočam adradžeńnia nacyjanalha — treba padumać ab adradžeńni maralnym kožnaha z nas asabista. Pracujučy na chleb štodzienny, patrebny dla padtrymańnia žyćcia našaha dačasnaha — musimo pracawać i na toje, što patrebna dla žyćcia wiečnaha. Treba, kab kožny biełarus adnawiŭ siabie pawodle myśli Chrystusa.

Niachaj z adradžeńniem našym narodnym adbudziecca i adradžeńnie maralnaje kožnaha z nas paasobna.

Jość nia tak trudny sposab, kab ačyścicca, abmycca nam ad usiakaha bałota zła — ad hrechu; jość światyja Sakramanty — hetyja ŭsieadradžajučyja krynicy Božych łaskaŭ.

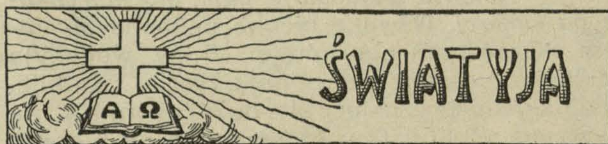
Treba nam, bratočki darahija, pakul čas karystać z hetaha! Treba nam źwiarnucca da Boha, treba pakutawać za swaje prawiny, treba ačyścicca, abmycca ŭ krynicach światych Sakramantaŭ i bolš užo nie hrašyć, ale raspačać žyć tak, jak Boh prykazaŭ.

„Abmyjciesia, čystymi budźcie.. pierastańcie błaha rabić, wučyciesia rabić dobra"! (Izajaš 1—18).

Chryścijanin, katalik dla ačyščeńnia sa ŭsich swaich prawinaŭ maje pieradusim sakramant Pakuty, ci inačaj skazać Spowiedź.

Jašče praz žal daskanalny čaławiek moža ačyścicca ad usich swaich hrachoŭ nawat i biaz spowiedzi; tolki ŭsioroŭna hetyja swaje hrachi, choć užo darawanyja praz žal daskanalny, ale na spowiedzi ich wyznać treba, kab atrymać aficyjalnaje paćwiardžeńnie adpuščanych hrachoŭ; chiba dzie tak, što niama absalutna nijakaj mahčymaści wyspawiadacca.

Žal daskanalny budzie tady, kali čaławiek

Światy Pawał-Apostał.

„Mnie žyć — heta Chrystus...“ „Na mnie lažyć abawiazak, i biada mnie, kali ja Ewanelii nie abwiaščaju...“

Tak ab sabie haworyć Pawał, jak światy, a pry hetym i apostał Chrystowy.

Razhledzim-ža karocieńka adno i druhoje. Nialohka ŭ nastrojach dušy Paŭła zjawicca moh skaz heny, što jamu žyć — heta Chrystus jość. Zusim bo inakš pradstaŭlajecca minułaje žyćcio jaho. Naležyŭ jon pierad hetym da taje partyi žydoŭskaj, katoraja nie zhadžajučysia z Chrystom, adkinuła całkom jaho nawuku, samoha-ž zasudziła na śmierć, a Piłatu hołasna zajawiła: Kroŭ jaho na nas i na dzieciach našych! Dziela takich ci inšych pryčyn nie pryšłosia Paŭłu asabista spatkacca z Jezusam padčas jaho nawučańnia, ale čuć ab im biazsumniwu musiŭ jon šmat, asabliwa, kali paśla Ušeścia apostały stali pašyrać Ewaneliju siarod hramadzianstwa žydoŭskaha raskidanaha za miežami samoj Palestyny. Naležučy da partyi Chrystu warožaj, Pawał zaŭziata wystupiŭ prociŭ świeżych adrostkaŭ nowaj wiery chryścijanskaj. I ŭ peŭnaj miery heta dawoli zrazumieła. U wačoch jaho Chrystus źjaŭlaŭsia takim, jakim faryzei pradstaŭlali — biazbožnikam, ašukancam, katory zaŭładać chacieŭ najbolš cennaj žydom idejaj mesyjanskaj, idejaj, što była dušoj usiaho žyćcia narodnaha. Da čaho-ž heta dawiadzie, dumaŭ Pawał, jak nie da zahuby, da śmierci narodu? Ci-ž hetakaj razwiazki dačakać mieŭsia Stary Zakon sa swaimi praroctwami, apiekaj Božaj, wieraj, nadziejaj dziadoŭ i pradziedaŭ? Dy ŭrešcie jaki-ž styd, nacyjanalnaje paniżeńnie pierad susiednimi narodami! Kamu — skažuć — wy zawieryli? Ukryžawanamu? Taho-ž wy spadziawalisia celymi wiakami? Heta-ž kompromitacyja, histaryčnaje bankructwa wašaje!

I woś zakipieła kroŭ u žyłach patryjota Šaŭła (hetak tady jaho nazywali), chwataje ŭ ruki mieč i niasie pomstu krywawuju za światakradzkaje narušeńnie skarbu patryjarchaŭ swaich i prarokaŭ. Hety napružany nastroj padtrymliwali dy ŭzmahali jašče pryrodnyja wartaści jaho charaktaru: žywy temperament, bystraja oryjentacyja, niazłomnaja siła woli, a pry hetym i toje, što nia byŭ źwiazany inšymi sprawami dačasnymi, siamiejnymi.

Chto-by kali moh takoha dziejača idejnaha pierakanać i źwiarnuć dušu jaho i zwiazać ničym nierazarwalnaj luboŭju z tym, prociŭ kaho niasie jon mieč pomsty i zaŭziataść swaju?

Adno tolki łaska Božaja! Ale nia taja, što cicha ŭskałychaje sercam čaławieka pry takich ci inšych abstawinach, jak tady, kali jon prajmaje słucham niejkaje spahadnaje słowa, abo kali hladzić na dobry prykład bliźniaha. Nie, da hetakich duš pramaŭlaje Duch Božy ŭražeńniami bolš wostrymi i bolš silnymi pierażywańniami ich u swoj bok nachilaje.

Kali poŭny złości hnaŭsia Pawał u Damašak dziela praśledu chryścijan, zajšoŭ jamu sam Chrystus darohu, pakazywajučysia ŭ niazwyčajnaj jasnaści, ad jakoj Pawał až upaŭ na ziamlu. „Šawał, Šawał — pačuŭsia hołas — čamu ty mianie praśleduješ?“ A jon spytaŭsia: „A chto ty jość, Panie?“ Hołas adkazaŭ: „Ja

kajecca za swaje hrachi z miłaści da Boha, što hetaha swajho najlepšaha Dabračyncu abraziŭ. Kali čaławiek smucicca, biaduje, što dla Boha— hetaha swajho Ajca niabiesnaha zrabiŭ prykraść, što Jaho nie pasłuchaŭ, što Jaho abraziŭ swaimi hrachami; Jaho, Katoraha pawinien bolš za ŭsio lubić. Kali dla hetaje samaje pryčyny čaławiek brydzicca swaimi hrachami i bolš užo hrašyć nia choča.

Akt žalu daskanalnaha čaławiek uzbudzić, kali budzie hawaryć ščyra, ad serca, nia tak słowami, jak ducham, nia tak hawaryć, jak adčuwać — budzie wyjaŭlać stan swaje dušy bolšmienš hetak: „Boža, ja smučusia, što Ciabie abraziŭ swaimi hrachami! Dla taho samaha brydžusia swaimi hrachami, katorymi Ciabie, Boha najlepšaha, abraziŭ! I bolš užo hrašyć nie chaču i nia budu!“

Jašče wialikaja, afiarnaja miłaść da Boha, a nawat i da bližniaha sama pa sabie moža pasłužyć čaławieku dla jaho ŭsprawiadliwieńnia. Chrystus Sam skazaŭ adnosna światoj Maryi Mahdaleny da taho času wialikaj hrešnicy: „Adpuščajecca joj mnoha čaho, bo mnoha ŭmiławała“ (Łuk. VII—47). A św. Piotr Apostał iznoŭ skazaŭ tak: „Miłaść zakrywaje wielič hrachoŭ“ (I Piotr IV—8).

Bracie moj! Kali ty jašče tak ciažka nie zhrešyŭ, što sumleńnie ciabie nia hryzie — ščaśliwy ty. Ale, kali ty dapuściŭsia moža ŭžo mnoha razoŭ ciažkaje winy — niama tabie wiasiołaści na hetym świecie. Twaja paciecha — heta tolki nadzieja na prabačeńnie, katoraje adnakža-ž u kožnaj chwilinie atrymać možaš, kali spakaryšsia prad Boham, kali ščyra źwierniešsia da Jaho i budzieš Jaho prasić, kab tabie prabačyŭ, kali budzieš kajacca, budzieš pakutawać za swaje prawiny, kali bolš užo hrašyć nia dumaješ — maješ ščyruju achwotu paprawicca. Boh miłaserny ŭsio moža prabačyć; Jaho miłaserdzie bolšaje, čym usie hrachi celaha świetu, niama takoha hrechu, kab Boh nie darawaŭ, kali ty sam zrobiš usio toje, što ad ciabie zaležyć, što dla hetaha rabić treba.

Tak! Hrech twoj budzie darawany, ty budzieš zbaŭleny, ty možaš nawat stacca światym, ale wynikaŭ niekatorych twaich hrachoŭ paprawić užo niemahčyma. Ty naprykład zabiŭ mało-

jość Jezus, katoraha ty praśleduješ". Tady dryžačy sa strachu, spytaŭsia iznoŭ: „Panie, što ty chačaš, kab ja rabiŭ?" A Jezus jamu: „Ustań i idzi ŭ horad, a tam tabie skažuć, što ty rabić maješ".

U toj čas źjawiŭsia Jezus adnamu swajmu wučniu ŭ Damašku, dajučy zahad pajści adwiedać Paŭła. Żdziŭleny wučań adkazywaje: „Panie, ja čuŭ, šło hety čaławiek šmat złoha narabiŭ wiernym u Jeruzalimie i što maje ŭładu ad staršych duchoŭnych brać usich, chto pryzywaje imia Twajo". A Jezus jamu: „Idzi, bo jon budzie dla mianie wybranym načyńniem i raźniasie imia majo miž narodami"...

Jakaja wialikaja pieramiena i jak bačym raptoŭna jana adbyłasia ŭ dušy Paŭła. Niama-ž u Boha ničoha niemahčymaha. Adna tolki reč, pierad katoraj moc Boskaja robicca biazsilnaj— heta złaja wola čaławieka, wola takaja, što świedama trymajecca falšywaj darohi i zumysna zakrywaje wočy, kab światła praŭdy nia bačyć. Šawał — heta čaławiek dobraj woli. Jon tolki što ŭbačyŭ praŭdu ŭ pramieńniach jasnaści cudoŭnaha nieba, adrazu bystra oryjentujecca ŭ sytuacyi i tut-ža ščyra pytaje, jak toj, kamu ideja, čyn i žyćcio: Panie, što-ž tady chožaš, kab ja rabiŭ?

Paŭłu jak chryścijaninu i apostału treba było paśla swajho nawarotu hłybiej udumacca ŭ nowuju nawuku Chrystowuju, treba było zhodna złučyć jaje sa Starym Zakonam, treba ŭmieła wykarystać usie skarby Ewanelii i datasawać ich da dušy žydoŭskaj i dušy pahanskaj, da ludziej wolnych i niawolnikaŭ, ciomnych huščaŭ narodnych i da wučonych filozafaŭ, palitykaŭ, mudrych i wialikich hetaha świetu. Hetaha hłybiejšaha dośledu skarbu skrytaha ŭ Ewanelii damahaŭsia jaho asabisty intelihientny rozum, hetaha ž damahalisia i patreby šyrokaj dziejnaści misyjanarskaj, da katoraj jon byŭ specyjalna paklikany Boham. Z toju metaj adychodzić u pustyniu Arabskuju i tam zdaloku ad šumnych padziejaŭ hetaha świetu prawodzić 3 hady ŭ malitwie i razwažańni sprawy Adkupleńnia rodu čaławiečaha.

Paśla hetaha pačałasia šyrokaja, bujnaja dziejnaść Apostała. Małaja Azyja, Hrecyja, Rym, dalokaja Hišpanija — ŭsiudy čuli jaho hołas.

Paznaŭšy praŭdu, uzlubiŭšy jaje dušoj całaj, Pawał joj addaŭsia sam uwieś cały. Ciapier jamu tolki adno ŭ haławie: zdabyć usich dla Chrysta. Hetym jon žywie, hetym addychaje, inšaje ŭsio ŭ wačoch jaho nia maje wartaści nijakaj. Ništo dačasnaje samo pa sabie nia robić adhetul užo ŭpływu na wolu i žyćcio jaho: Mnie świet ukryžawany, a ja dla świetu. Usio žyćcio jaho da adnaho punktu zwodzicca: Mnie žyć — heta Chrystus. Chrystus zajmaje ŭsiu istotu jaho, pranikaje ŭsie zdolnaści pryrodnyja dušy i cieła, stajecca pačatkam kožnaj dumki, čućcia serca, aktu woli i dziejecca, što Pawał kaža: A chto ŭ Chryście, toj nowaje stwareńnie. Jak biaz dušy cieła miortwym stajecca, hetak biaz Chrysta serca ludzkoje marnym robicca, čachnie i hinie dla Boha, dla wiečnaści. Zatym i kaža Apostał: Biada mnie, kali ja Ewanelii nie abwiaščaju. Biada, bo tady zahubiŭ-by ŭwieś sens žyćcia swajho.

Hetak nastaŭleny, hetak addany Chrystu Pawał swaim celym žyćciom prajaŭlać musiŭ, razumiejecca, tolki chrystyjanizacyju, jak u sabie samym, tak i ŭ druhich. I hetakim ducham ažyŭleny padnosić swaje mahutnyja kryły, kab uźniaścisia nad świetam, pieralacieć nad usimi narodami, niasučy kožnamu ziernie nowaj nawuki, zasiawajučy ŭsiudy žyćcio Boska-

---

je dzicia, jašče niachryščanaje, ale moža nawat i nienarodžanaje. Tabie, praŭda, hrech moža być darawany, ale zabitaje praz ciabie dzicia nia budzie ŭžo nikoli karystać: ani z hetaha žyćcia dačasnaha, ani z wiečnaha ščaścia ahladańnia Boha.

Wot što značyć twoj hrech!

Jakža-ž ty možaš jašče śmiajecca? Jak ty možaš chacieć dla siabie ŭ hetym žyćci niejkaha ščaścia, kali ty adabraŭ ščaście ad druhoha? Ty pazbawiŭ čaławieka žyćcia, katoraje dla kožnaha jość tak darahoje. Ale heta jašče mienšaja biada. Horš jašče toje, što ty pazbawiŭ jaho synoŭstwa Božaha, niabiesnaje chwały, jakuju majuć tolki chryščanyja; ty pazbawiŭ jaho ščaścia ahladańnia Boha i to nazaŭsiody. A najhorš toje, što ty hetym abraziŭ Boha, katory ciabie stwaryŭ, ad katoraha ŭsio maješ, biaz woli katoraha ty i adnaje chwiliny nia moh by isnawać.

Bratok darahi! Niama što tabie narakać, što tabie ciažka, trudna žyć na świecie, kali ty zasłužyŭ na heta. Nijakaja biada, nijakaje niaščaście, nijaki ciažar nia budzie dla ciabie zaciažki, kali zrazumieješ, što ty hetaha war'. I što tabie z twajho bahactwa, što z twajej chitraści, što z twajej sławy, kali ciabie hryzie sumleńnie?

A Kaścioł Božy, katory padaje nawuku relihii praŭdziwaj, relihii katalickaj, pastajanna ciabie ŭspaminaje, kab ty nie hrašyŭ, bo hetym ty, apryč abrazy boskaj, robiš jašče błaha sabie i druhim.

Kamunisty, masony i ŭsiakija druhija biazbožniki z Kaściołam zmahajucca, a relihiju adkidajuć saŭsim; hetym jany, choć robiać błaha i druhim, ale pieradusim škodziać sami sabie.

Narodzie Biełaruski! U imia Twajho ŭłasnaha ščaścia, ja, katory zyču Tabie dabra, prašu Ciabie: Ty Relihii nie adkidaj!

Nie adkidaj relihii, katoraja wučyć čaławieka, jak žyć na świecie! A kali čaławiek papadzie ŭ taki mizerny stan, u takuju maralnuju halitu, što hety čaławiek stanie abrydłym Bohu, a časta i sam sabie i ludziam — znojdzie ŭ hetaj relihii sposaby adradžeńnia da nowaha lepšaha žyćcia. Bolš nihdzie tak, jak tut znojdzie i paciechu, nawat u ślozach i žalu za swaje hrachi, znojdzie paciechu ŭ nadziei prabačeńnia, u asiah-

je, nadpryrodnaje, adno praŭdziwaje i ščaśliwaje čaławieku. Padymajučy ściah Ewanelii, nie baicca nijakich pieraškodaŭ, budučy świedamy swajej siły: Usio zmahu ŭ tym, katory mianie ŭzmacniaje!

Paśla nawarotu Paŭła skazaŭ Jezus u Damašku ab swaim budučym apostale: Ja jamu pakažu, kolki musić wycierpieć za imia Majo. I słowy henyja spraŭdzilisia nad mieru. „Cierpim hoład i smahu, my nahija, i bjuć nas i badziajemsia... šmat u pracy, biazmierna ŭ ranach, u wastrohach i mnoha razoŭ pry śmierci. Ad Žydoŭ piać razoŭ dastaŭ pa sorak biez adnaho ŭdaraŭ, try razy bili mianie kijami, adnojčy kamienawali; try razy raźbiwaŭsia karabiel, noč i dzień prabyŭ na hłybini. Mnoha byŭ u padarožach, u niebiaśpiekach na rekach ad razbojnikaŭ, ziemlakoŭ, pahanaŭ, u mieście, miž fałšywymi bratami, u pracy i ŭ źniemažeńni, časta nia splučy, u pastoch, u hoładzie i chaładzie i nahacie".

Woś abraz balučych pierażywańniaŭ Apostała.

„Ale ŭsio hetaje — kaža — pieramahajem praz Palubiŭšaha nas. Bo ja peŭny, što ni śmierć, ni žyćcio... ni jakoje stwareńnie nia moža adłučyć nas ad lubowi Božaj, što ŭ Chryście Jezusie, Panie našym".

Padtrymliwaŭ ža luboŭ serca swajho ŭ łučnaści z Boham biazupynnaj malitwaj.

Padčas praśledu chryścijan za časoŭ Nerana byŭ u Rymie zamučany adnaho dnia sa św. Piatrom naš słaŭny Apostał. U apošniuju chwilinu žyćcia, addajučy haławu swaju pad mieč, moh skazać ščyraj dušoj: „Zmahaŭsia ja dobrym zmahańniem, bieh zakončyŭ, wieru zachawaŭ; naastatak hatowicca mnie wianok praŭdy, jaki dašć mnie Pan, Sudzia sprawiadliwy". *Dr. J. R.*

Budź zaŭsiody ŭ nas.

Budź zaŭsiody ŭ nas, budź zaŭsiody ŭ nas.
Boža, budź zaŭsiody ŭ nas!
Ty kazaŭ nam u zawiecie:
Nie pakinieš nas na świecie.
Čuła serca Twajo ŭ niebie,
Što my budziem u patrebie;
Budź zaŭsiody i h. d.
Dzie paciechu my tut znojdziem,
Da kaho my z žalem pojdziem?
Tolki ŭ sercy swajho Boha
I paciecha i pamoha.
Budź zaŭsiody i h. d.
Ŭ Twaim sercy, mocny Boža,
Miłaść wiečnaja, pryhoža.
Tam prypynak, tam zbaŭleńnie,
Tam wiasielle i zmacnieńnie.
Budź zaŭsiody i h. d.
Tabie wierna słužyć budziem,
Pra kryž, rany nie zabudziem;
Hrachoŭ staniem škadawaci,
Ślaźmi budziem ich zmywaci
Budź zaŭsiody i h. d.
Wiadzi, Boža, nas z saboju,
Kab kryž Twoj niaśli z Taboju,
Pry Tabie byli zaŭsiody,
Ścierahlisia złoj nahody.
Budź zaŭsiody i h. d.
Budź zaŭsiody z nami, Boža,
Bo nichto nam nie pamoža.
Twaja tolki miłaść wiečna
Moža dać žyćcio biaśpiečna.
Budź zaŭsiody i h. d.
Boža Maci, što ciarpieła
I pad kryžam z žalu mleła,
Paprasi, kab Syn Twoj miły
Praŭdaj žyć dadaŭ nam siły.
Budź zaŭsiody i h. d.

K.

---

nieńni zbaŭleńnia wiečnaha. A z hetym razam znojdzie paciechu ŭ atrymańni ščaścia, katoraha, jak nawučaje św. Pawał Apostał, „woka nia bačyła i wucha nia čuła i ŭ serca čaławiečaje nia ŭstupiła, što pryhatowiŭ Boh tym, katoryja Jaho lubiać" (Kor. II—9).

Dyk nie adkidaj relihii, Narodzie Biełaruski, katoraja wiadzie čaławieka da asiahnieńnia najwyšejšaha dabra! I to nia tolki z punktu hledžańnia nadpryrodnaha, ale i z punktu hledžańnia praktyčnaha rozumu, nia tolki što da žyćcia wiečnaha, ale ŭ hranicach mahčymych i da žyćcia dačasnaha.

Relihija narmuje žyćcio čaławiečaje. Čaławiek, jak istota takaja niedaskanalnaja, takaja słabaja, ułomnaja — pastajanna adchilajecca ad swaje narmalnaje darohi, pastajanna błudzić, a relihija, kali čaławiek jaje słuchaje, usiaki raz iznoŭ nastaŭlaje čaławieka na ŭłaściwuju jamu darohu.

Tak! Relihija katalickaja wiadzie čaławieka da asiahnieńnia najbolš mahčymaha ščaścia na ziamli, a razam z hetym wiadzie da asiahnieńnia najwyšejšaj i apošniaj mety, da mety, u paraŭnańni z katoraj usio — marnaść.

Praŭda, mnoha ŭsiakaha zła jość na świecie! Mnoha kryŭdy ŭsiakaj. A heta praz toje, što nia ŭsie ludzi žywuć pawodle prawa miłaści Boha i bližniaha, bo mnohija i mnohija jašče nie paznali praŭdziwaj relihii, a druhija jaje — hetuju relihiju miłaści adkidajuć.

Takija ludzi zamiest žyć žyćciom dastojnym istoty razumnaj, zamiest strymliwać siabie ad błahich nachiłaŭ — žywuć paturajučy zanadta swajmu ciełu, nia hledziačy: ci toje, čaho im zachočwajecca, dazwolena, ci nie. Zamiest kirawacca prawam miłaści — kirujucca prawam samalubstwa. Takija ludzi zamiest słuchać hołasu swajho sumleńnia — słuchajuć hołasu hrešnaha świetu. Takija ludzi zamiest taho, kab swaju ziamnuju padarožu adbyć pad ściaham Boha, dzie my ŭsie z swajho praznačeńnia być pawinny — stanawiacca pad ściah złoha ducha, a z Boham chočuć wajawać.

Tak robiać nia tolki asobnyja adzinki ludzkija, ale i adzinki składowyja. Hetym jany narušajuć tuju narmalnaść, jakaja pawinna panawać u całym świecie, hetym jany narušajuć adwiečnyja prawy ŭsiebytu, za što musiać spatkać zasłužanuju karu.

Ks. praf. dr. J. Tarasewič. 7)

Biełarusy ŭ światle praŭdy.

I na biełaruskim narodzie lažyć abawiazak stawacca ŭsio bolej dy bolej zhodnym z Uzoram swaim u Božym rozumie praz wieru światuju.

Biełaruś, naša miłaja, darahaja ajčyna, padhataŭlajeć nas da žyćcia wyšejšaha ŭ inšaj Ajčynie, u ajčynie wiečnaj, jakaja daje jej asnowu isnawańnia jaje tut na ziamli. Ludzi biaz wiery buduć piarečyć hetamu; jany, adnak, swajeju biazwierycaj usiomahutnaj Praŭdy nadpryrodnaj nia źmieniać, dziela jakoj Chrystos žyćcio swajo addaŭ.

I tut, u henaj nadpryrodnaj pracy, Biełaruś biez światoha Kaścioła ničahusieńki zrabić nia možeć. Dyk biazumoŭna świetomu Kaściołu paddacca i padparadkawacca musić, inakš adkinie światuju wieru ad siabie i nia budzie zhodnaj z swaim nadpryrodnym uzoram u Bohu.

U światym Kaściele ździejśniecca ŭsie ideały Biełarusi, bo jon jość poŭnaść Praŭdy, poŭnaść žyćcia, dzielataho, što tam jość Boh-Čaławiek u Najświaciejšym Sakramencie aŭtara: toj sam, katory nas stwaryŭ; toj sam, jaki ŭčaławiečyŭsia i praz światoje čaławiectwa swajo raspaŭsiudziŭ u świecie siarod hrešnaha čaławiectwa Božuju mudraść, Božuju dobraść, Božuju sprawiadliwaść, Božaje miłaserdzie — usie Božyja prykmiety, toj sam, jaki daŭ nam swaju światuju Ewaneliju i załažyŭ swoj Kaścioł dla pierachawańnia ŭ waŭsiej čystacie swaich nawuk, toj sam, jaki ŭstanawiŭ Sakramanty światyja dla našaha nadpryrodnaha žyćcia i swaim mahutnym słowam zamianiŭ chleb u swajo Božaje Cieła, a wino ŭ swaju Najświaciejšuju kroŭ, toj sam, jaki ciarpieŭ za nas, byŭ na śmierć złym świetam asudžany i ŭkryžawany, toj samy, katory swajej Božaj mahutnaściaj z umioršych ustaŭ i hetak nam na naša ŭskrašeńnie daŭ nadzieju, toj sam, jaki daŭ światomu Piatru i jaho naśladnikam kluču niepamylnaści, toj sam, katory štodzień z nieba zychodzić na našy aŭtary — kali tolki jahony duchoŭnik wymowić tyja jaho ŭsiomahutnyja słowy, jakimi jon ustanawiŭ Najświaciejšuju Eucharystyju — i tam astajecca, kab być našym pryjacielem, bratam, ajcom, Boham! .. Wačyma cieła, ani wačyma rozumu nia bačym my jaho tamaka, ale wiera świataja Božaja, niepamylnaja pakazwaje nam jaho ŭ waŭsiej sławie i mahutnaści.

Nieba i ziamla praminuć, ale słowa Božaje nie praminie...

III.

Praŭda ad nas nie adyjšła: my u Praŭdzie žywiom i Praŭdaj akružany. Biada, adnak, u tym, što praŭdy nia chočam my paznać: z chłuśliwaj, žudasnaj uśmieš-aj na wusnach wymaŭlajemo časta: štož jość Praŭda? i adkidajem my jaje.

Takich Piłataŭ ludziej miž nami biełarusami jość m oha, pramnoha. Kab prakanacca ab hetym žudasnym fakcie, treba tolki źwiarnuć uwahu na tych asob, jakija ŭwažajuć Kaścioł za woraha Baćkaŭščyny: jany lehijonami razsiejeny pa Biełarusi harotnaj. Kab prakanacca ab tym strašnym fakcie, treba tak-ža źwiarnuć uwahu na tych ludziej, jakija ličučy siabie za patryjotaŭ biełaruskich, pradajuć swoj narod — pradajuć žywuju praŭdu—za srebniki: addajuć jaho ŭ ruki ciemry, niapraŭdy.

Takija ludzi nia žywuć praŭdaj, a fałšam i zhinuć jany taksama, jak hinie, źnikaje ŭ praciahu času i fałš..

Masy-ž našaha harotnaha sialanskaha narodu nia žywuć praŭdaj i nia tworać ideałaŭ u świecie praŭdy nia dziela złoj woli, ale dzielataho, što nia majuć mahčymaści paznać praŭdu, jejnuju mahutnaść, pryhožaść.

Z usich bakoŭ, tak i pływie k biełaruskamu narodu paharda, dzikaja złość...

Z usich bakoŭ, tak i čuwać, što biełarusy byccam nie narod, a žywioła dla pracy na karyść mahutnych hetaha świetu..

Sahnuŭšysia ad hora, biady i ździeku ŭ duhu, ciahniecca biełarus da kaścioła, da carkwy, kab tam znajści radaść dušy, wyskazaŭšy swaje kryŭdy ad złych ludziej pred Dobrym, Miłasernym Boham i pačuć słowa Praŭdy światoj, z wusnaŭ jahonaha duchoŭnika — zastupnika, słowa tej Praŭdy, jakaja tworyć cudy dla harotnych, biednych, zmučanych istotaŭ ludzkich... Ale i tut, nia mohučy karystacca swajej mowaj, duchowaj asałody nie zaŭsiody znajści moža.

Dyk, biełaruski narodzie, hdzież zbaŭleńnie tabie? Dzież tabie šukać usio bolšaj, dy bolšaj zhodnaści z Wialikim uzoram twaim u Božym rozumie? Słuchaj, wo adkaz tabie. U Praŭdzie, Chrystusowaj Praŭdzie, u Kaściele Chrystowym!

Jakža-ž tabie wypaŭnić abawiazak imknieńnia biazupynnaha da ŭzoru twajho ŭ Božym rozumie, da twajho ŭzoru ŭ Trojcy Światoj? Znoŭ słuchaj: swaimi ŭłasnymi siłami pry pomačy łaski światoj.

Pomni pastupak taje biełaruskaje dziaŭčynki Paŭlinki...

Listy ŭ Redakcyju.

Pawažany Ks. Redaktar!

Nie admoŭcie ŭ „Chr. Dumcy" źmiaścić nižejpadanuju padziaku.

Biełaruskamu Kaścielnamu choru na čale z dyryhientam jaho inž. Ad. Klimowičam, a takža ŭsim tym asobam, jakija prymali ŭčaście ŭ pachowinach majho św. pamiaci Baćki, hetym wyražaju ščyruju padziaku.

Chorašč. 20.VI.35 *Ks. W. Šutowič.*

Wysoka Pawažany Ksiondz Redaktar!

Wielmi prašu nie admowicca źmiaścić u „Chr. Dumcy" nastupnaje. Ad imia biełarusaŭ katalikoŭ Tabaryskaj parafii, jakija 2.VI 35 adbyli pielhrymku u Kalwaryju, składaju ščyruju padziaku Biełaruskamu Kaścielnamu Kamitetu ŭ Wilni za arhanizacyju hetaj pielhrymki, a takža i Wysoka pawažanym Ks. Ks. A. Stankiewiču i W. Hadleŭskamu za łaskawy ŭdzieł u pracesyi pielhrymki. Mušu adznačyć, što my parafijanie Tabaryškaj parafii, atak-ža i inšych padwilenskich parafijaŭ u hetaj pielhrymcy wielmi šmat skarystali duchowa.

3.VI.1935. Z pašanaj *J. Jarmałkowič.*

Relihija ŭ SSRR uściaž daje znaki žyćcia. Nia hledziačy na žorstki praśled relihijnych i praktykujučych ludziej, takija ŭsiož u Sawietach znachodziacca i hetym świedčać, što relihija jość rečaj nieśmiarotnaj i daremna kamunisty užo addaŭna jej spraŭlajuć pachowiny.

Nowyja araplany dla misijaŭ. U traŭni miesiacy siol. h. Kard. Faulhaber na lotniščy ŭ Manachii paświaciŭ dwa nowyja, praznačanyja dla misijaŭ, araplany. Adzin zawiecca „Latajučy Kryž," a druhi „Św. Jan."

Nawarot na katalictwa. Halanski ministar aświety Marchant, a takža wice admirał kiraŭnik pieršaj marskoj anhlijskaj eskadry Knowles pierajšli na katalictwa.

Cyhan katalickim ksiandzom Na pačatku červienia siol h. u Wuhryi byŭ paświačany na ksiandza syn cyhanskaha pawadyra. Adprawiŭšy pieršuju św. Imšu, ksiondz cyhan skazaŭ takoje haračaje i pryhožaje kazańnie, što dziesiać cyhanskich paraŭ, što žyli biazšlubna, paprasili jaho, kab daŭ im šlub.

Artystka zakonnickaj. Maładaja filmowaja artystka J. Luxuie, jakaja ŭ 1927 h. atrymała pieršaju konkursowuju naharodu, adrakłasia karjery artystki i ŭstupiła ŭ zakon u m. Lanquedoc.

U Hišpanii ŭžo pawoli zabywajucca ab rewalucyi i dachodziać da narmalnaha twarčaha žyćcia. Duža pamysna tam ciapier raźwiwajecca sprawa katalickaja, na čale jakoj staić ministar wajny Hil Rokles.

Byŭšy staršynia ministraŭ ksiandzom. Doŭhaletni prad wajnoj pasoł u Pieciarburzie i Hazie, a paśla ministar zahraničnych spraŭ i staršynia kitajskaha ŭradu Lu-Tsang-Tsiang, jaki pa śmierci swajej žonki ŭ 1927 h. ustupiŭ u zakon benedyktynaŭ u Belhii, 29.VI paświačany na ksiandza.

Pamior ksionz-mowawied. Niadaŭna pamior ks. Wilhelm Kent, adzin z najwučonšych mowawiedaŭ Anhlii. Niaboščyk znaŭ až 54 mowy i haworki. Byŭ jon takža wučonym teolaham i filozofam. Mieŭ 77 hadoŭ.

Katalichija redaktary rožnych krajoŭ niadaŭna adbyli kanhres u Marsylii. Adnej z haloŭnych spraŭ, jakuju tam abhawarwali, była sprawa mižnarodnaj wystaŭki katalickaj presy ŭ Watykanie ŭ budučym hodzie.

Patron čornych. Siarod amerykanskich katalikoŭ nehraŭ idzie ažyŭlenaja ahitacyja za tym, kab raspačaŭsia praces dla pryznańnia światym Marcina de Porres, katory ŭžo jość bahasłaŭlenym i ličycca patronam nehraŭ i mulataŭ. Radziŭsia jon u Limie ŭ Peru ŭ 1569 h. Baćka jaho biely, a matka čornaja. Małady de Perres byŭ lekaram, ale chutka hetu pracu pakinuŭ i pastupiŭ u zakon Dominikanaŭ, hdzie słyŭ, jak słuha najbiadniejšych. Pamior u apinii świataści ŭ 1639 h. Na hrobie jaho dziejelisia cudy. Papież Ryhor XVI pryznaŭ jaho bahasłaŭlenym u 1836 h.

U Niamieččynie hitleroŭskaja ŭłada duža wostra adnosicca da katalickich hazet i časta ich karaje i zakrywaje susim.

U biełarusaŭ katalikoŭ.

Śmierć baćki ks. W Šutowiča. 14.VI.35 h. u Wilni pamior baćka ks. W. Šutowiča, wiedamaha biełaruskaha dziejača. Pachawany 15 VI. na bernardynskich mohiłkach. Padčas žałobnaha nabaženstwa piajaŭ biełaruski kaścielny chor pad kiraŭnictwam inž. Ad. Klimowiča.

Redki hość. 17.VI. prybyŭ u Wilniu z Ameryki biełaruski dziajač ks. dr. praf. J. Tarasewič Paznajomiŭsia jon tut z biełaruskim žyćciom, adwiedaŭ znajomych, a tak-ža adbyŭ Kalwaryju.

Druhaja pielhrymka ŭ Kalwaryju. 19.VI. ks. W. Šutowič i ks. dr. J. Tarasewič pašli ŭ Kalwaryju, kab abyści kryžowuju darohu. Da ich dałučyłasia hrupa biełarusaŭ, jakija prypadkam spatkali tam swaich ksiandzoŭ, i razam adbyli Kalwaryju. Padčas pracesii piajali biełaruskija pieśni i pry kožnaj stacyi byli biełaruskija nawuki, jakija hawaryŭ ks. W. Šutowič. Ks. J. Tarasewič hawaryŭ na pačatku pracesii, a takža ŭ kancy ŭ kalwaryjskim kaściele.

Nowyja biełaruskija duchoŭniki. 20.VI. paświačany na ksiandzoŭ biełarusy, haduncy Wilenskaj Duch. Seminaryi: Stanisłaŭ Urban i Jury Kašyra, maryjanin. Abodwa jany skončyli nawuki z stopniem mahistra teolohii.

Zamiest da swaich, dyk na Wałyń. a. Jazep Haducewič, biełarus, unijacki świaščeńnik, jaki niadaŭna skončyŭ unijackuju seminaryju ŭ Dubnie, naznačany pracawać na ŭkrainskuju Wałyń.

Redaktar-Wydawiec Ks. ADAM STANKIEWIČ
Z dazwołu J. E. WILENSKAHA KATALICKAHA ARCYBISKUPA-MITRAPALITA
Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Wilnia Zawalnaja wul. 1— 2.

LISTY Z WIOSKI.

PRYJEMNYJA ŪSPAMINY.

Trečoŭka. 25 kilametraŭ na poŭdzień ad Biełastoku ŭ pryhožym kutočku prytuliłasia biełaruskaja wiosačka Trečoŭka ŭ biełaruskuju historyju užo zapisanaja. Ks. Hlakoŭski zakładajučy ŭ nas parachwiju nas jon pastawiŭ tady na biełaruskija nohi. Da našaha probaršča tady čaścieńka ŭ hości pryjaždžaŭ ks. Rešeć, taksama biełarus. Jany ŭ dwuch, jak tyja Kiryła i Miafod, siarod nas pracawali sapraŭdy paapostalsku. Hledziučy siahońnia na Trečoŭku, my bačym tam ślady zdarowaj pracy henych ksiandzoŭ. Urešcie ks. Hlakoŭskaha ad nas zabrali, a prysłali da nas ksiandza polskaha. Z tej pary ŭ našym kaściele ŭsio biełaruskaje prycichła. Ale my toje ŭsio, što ŭ nas tady rabiłasia, dzieciam swaim i ŭnukam pirakažam.

Kudyž jany ciapier u nas henyja polskija ŭ kaściele pieśni! Janyž raŭniacca nia mohuć z našymi biełaruskimi, z dušy idučymi, pieśniami. Ach, jak miła jany tady hrymieli ŭ našym Kaściele!

Uznoŭ, kudyž ciapier u nas polskija nawuki ŭ kaściele da tahdyšnich biełaruskich! Bywała z biełaruskaj nawuki my každaje słoŭca razumieli, jana nam u dušu miodam kłałasia. Ciapier nia toje.

Jak budzie dalej u našaj Trečoŭcy, my pabačym, ale ciapier my nijak zabycca nia možam henych dwuch biełaruskich ksiandzoŭ, što zakładali ŭ nas katalickija i biełaruskija fundamenty.

T r.

NIE CHAPAŁA RODNAJ MOWY.

Krewa, Ašmianskaha paw. U nas u Krewie adbylisia misii. Trywali jany ad 23 da 29.VI. Misijami kirawali ajcy misijanary z Wilni. Narodu ŭsie dni było duža mnoha. Ludzi pabožna spawiadalisia i prystupali da św. Komunii. Bywała na našych nabaženstwach niamała i prawasłaŭnych. Za naładžańnie misijaŭ ludcy našy duža ŭdziačny swajmu probaršču. Na žal, była i niastača ŭ misijach. Hetaj niastačaj było toje, što nawuki ajcy misijanary hawaryli, wiedama, wyklučna papolsku, a da taho pamazursku, bo jany pachodziać z karannoj Polščy, dyk ludzi našy, asabliwa prawasłaŭnyja, mnoha čaho zusim nie razumieli, a mnohaje, niatak jak treba razumieli. Kreŭskija misii prakanali mianie, što dla biełarusaŭ katalikoŭ i prawasłaŭnych abawiazkawa treba nawuki hawaryć pabiełarusku.

K r e ŭ s k i.

ŽYWIOM, JAK HAROCH PRY DAROZIE.

Niewadnica. Kab nie kaścioł, ab Niewadnicy nia byłoby čaho i napisać u hazety. Bo tam aprača lesu, puščy i žaleznaj darohi bolš ničoha niamašaka. Nadta lubiać Niewadnicu biełarusy kala Biełastoku i za Biełastokam. Tam u kaściele jość cudoŭny abraz św. Antoniaha. Každy hod 13 červienia ŭ Niewadnicy wialiki fest. Tudy źbirajecca katalikoŭ biełarusaŭ i palakoŭ ćma ćmuščaja. Dwaccać tysiač ludziej napeŭna každy hod tam bywaje, a heta na małuju Niewadnicu duža mnoha. A woś z polskaha boku, dyk ludzi Niewadnicy nia lubiać. Na hety fest u Niewadnicu, kali chto i zabłudzie adtul z Waniewa, abo z Płonki z polskaha boku, dyk jon palak siarod nas biełarusaŭ čujecca zaŭsiody nadta niesamawita.

Sioleta na św. Antoniaha ŭ Niewadnicy była nadta strojnaja pahoda. Dzień, jak iskra jasny, ale nia ŭpalny. Lohańki wietryk achaładžaŭ strudžanych katalikoŭ. Na hetym feście ludzi adpačywali, pieranosiačysia dušoj u druhi wysoki świet.

Dla Biełarusaŭ u nas tut nadta dušna. U kaho biełaruskaja hazeta tak ci hetak znajdziecca, tady tamu biada, čaławiek nie adkašycca ad prykraściaŭ. Ahułam u nas kala Niewadnicy śmiełym i dziejnym biełarusam, dyk treba być mučanikam, abo światym čaławiekam. Adnak žywiom i niejak trymajemsia.

T. S.

Adusiul i ab usim.

ROZNYJA CIKAWAŚCI.

Najbolšy i najcikawiejšy araplan.

U Detroit (Paŭnočn. Ameryka) kančajuć budowu wializarnaha araplanu, jaki swaim raźmieram i wyhodami pierawyšaje ŭsie inšyja dahetul zbudawanyja araplany. Hety pawietrany karabiel maje 287 metraŭ daŭžyni, 52 šyryni. Araplan hety maje ŭ sabie niaharučy gaz — heli, pamieščany ŭ 16 asobnych pasudach. Motary majuć 5.200 końskich sił. Araplan moža pamiaścić, aprača 25 ludziej służby, 60 padarožnych, 10 ton počty, 2 tony pitnoj wady i 70 ton benzyny. Ale najcikawiejšaje ŭ henym araplanie jaho ŭnutranaja abstanoŭka. Pakojaŭ dla padarožnych 25, wadazbor dla pławańnia, zala dla zabawy, pakoj dla kurcoŭ, kinawa zala dla 100 asob, čytalnia, drukarnia i h. d. Padarožničać hetym araplanam budzie tak dobra, jak najlepšym karablom pa akieanie.

Ci na Marsie jość žyćcio?

Sioleta wiasnoj, kali planeta Mars była najbližej da Ziamli, japonskija astranomy rabili nad jej dośledy z obserwatoryi ŭ mieście Kioto. Wyniki ich dośledaŭ duža cikawyja. Japonskija wučonyja ćwierdziać, što jany wyrazna bačyli na Marsie zialonyja raśliny. Aprača taho, jany pierakanalisia, što na Marsie jość wyrytyja kanały. Takim čynam dahadka, što na Marsie jość žyćcio, paćwiardžajucca. Bolš taho — henyja kanały świedčać ab isnawańni na Marsie ludziej.

Most biaz nitoŭ.

U Pilźnie (Čechasławacyja) zbudawany most wylity sa stali, daŭžynioj 50,60 metraŭ. Padstawa spačywaje na dwuch łukoch. Most waža 111 ton. Toj samy most nitawany wažyŭby 135 ton.

Padziemnaja čyhunka ŭ Maskwie.

U Maskwie budujecca padziemnaja čyhunka. Čyhunka heta budzie mieć 6 linijaŭ prostych i 2 akružnyja. Daŭžynia ŭsiej čyhunki 80 kilm. Užo zbudawany 3 linii. Pry budowie pracuje 60 tysiač asob.

Studni ŭ staradaŭnym Ehipcie.

Wučonyja niadaŭna ścwierdzili, što ŭ Ehipcie 4 tysiačy hadoŭ tamu budawali studni tak jak siańnia často budujem my, zakładajučy ŭ ziamlu dzieraŭlanyja i kamiennyja kiesony.

Elektryčny hadzińnik.

Na wiežy Eifel u Paryžy niadaŭna zbudawany hadzińnik, na jakim i minuty i hadziny pakazwajuć elektryčnyja pramieńni. Pramieńni čyrwonyja pakazwajuć minuty, a świetłyja hadziny.

Šybkaść i wyšynia biehu ptušak.

Kruk moža pralacieć 50 klm. na hadzinu, špaki — 75, łastaŭki — 250, čajki padymajucca na wyšyniu 2.800 metraŭ, dzikija husi — 3 tys. m., warony—3.700 m., łastaŭki — 3 tys. m. Niekatoryja wučonyja ćwierdziać, što kulik padymajecca na wyšyniu 6.500 m.

Z PALITYKI.

Japonija i Kitaj.

Miž Japonijaj i Kitajem niadaŭna było dajšoŭšy da wialikich nieparazumieńniaŭ, nawat byli ŭžo wajennyja sutyčki. Pašło z taho, što Japonija ŭ Kitai choča zawodzić swaje paradki, a Kitaj spraciŭlajecca. Apošnim adnak časam abiedźwie starony prymirylisia. Hazety pišuć, što Kitajcy jduć japoncam na ŭstupki. Hetaj japonska-kitajskaj družby duža bajacca Sawiety i wialikija dziaržawy Eŭropy, bo kali miž Japonijaj i Kitajem nastupie parazumieńnie, dyk heta budzie siła, jakuju pačujuć mnohija.

S.S.R.R.

U SSRR uznoŭ adbywajecca tak zwanaja čystka. Dahetul tam prasledawali niekamunistaŭ, a ciapier dajšło i da ich. Stalin baicca starych kamunistaŭ i ŭsiakimi sposabami ich pazbywajecca, kab jamu nie pieraškadžali. Akazałasia niaŭłascy nawat žonka Lenina Krupskaja i mnohija inšyja z staroj kamunistyčnaj gwardyi.

Z Polščy.

U Polščy Sojm ŭžo pryniaŭ nowy wybarny zakon a ŭrad užo naznačyŭ termin nowych wybaraŭ. U Sojm adbudziecca hałasawańnie 8 wieraśnia, a wybary ŭ Senat buduć skončany 15 wieraśnia. Zakon heny zkrojeny tak, što biełarusam niama nijakaj nadziei mieć swaich pasłoŭ i senataraŭ

Z Francyi

U Francyi niespakojna. Idzie tam u hramadzian stwie zaŭziataja baraćba miž prawymi i lewymi. Prawyja ŭważajuć, što lewyja dawiali kraj da wialikaj demaralizacyi i što treba z hetym skončyć. Na čale prawych staić pałkoŭnik le Rok. Papularnaść jaho ŭ narodzie wializarnaja. Prychilniki prybywajuć z kožnym dniom. Arhanizacyja prawych zawiecca: „Ahniany Kryž," siabroŭ užo naličaje da paŭmiljona. Nadta mahčyma, što niezadoŭha ŭ Francyi budzie susim nowaja ŭłada i nowyja paradki.

Italija i Abisinija.

Miž Italijaj i Abisinijaj spor uściaž pahłyblajecca. Italija znachodzić roznyja pryčepki, aby tolki pajści wajnoj na Abisiniju, a heta tymčasam takža nia dremie i zajaŭlaje, što swajho kraju ad čužych najeźnikaŭ budzie baranić da apošniaj kapli krywi. Nadta mahčyma, što miž hetymi krajami pačniecca niezadoŭha krywawaja bojnia, a što z jaje, wyjdzie, dyk trudna j zhadawać.

WILENSKIJA NAWINY.

Adwakaty i aplikanty ŭ Wilni.

Adwakataŭ u Wilni razam z aplikantami naličajecca 209 asob. Ništo sabie ličba! Aby tolki sudy i hrošy ŭ ludziej!

Biezraboćcie ŭ Wilni.

Biezrabotnych apošnim časam u Wilni lik pawialičyŭsia, bo prybyło 160 siemjaŭ, wydalenych z Francyi.

Nabaženstwa.

Nabaženstwa na intencyju I E. Arcybiskupa adbyłosia 24.VI. ŭ kaściele św. Jana z nahody ŭhodkaŭ naznačeńnia jaho arcybiskupam u Wilni.

Na pamiatnik Maršałka Piłsudzkaha.

1C0 tysiač na pamiatnik marš. Piłsudzkaha wyznačyŭ wilenski Mahistrat.

Rychtujecca da wybaraŭ.

Mahistrat užo rychtujecca da wybaraŭ u Sojm i Senat.

Paštowaja skrynka

Ks. Dr. J. R. 15 zał. atrymali, dziakujem.
T. I. Jak bačycie, drukujem.
Tr. Atrymali i skarystali.
P. Č. Wysyłajem.
D. U. Pryšlicie, skolki možacie.
D. K. Nia bojciesia, chto wytrywaje, toj zbaŭleny budzie.
A. A. Nie skarystajem.
Z. W. Zamiest wieršaŭ pišycie wiestki z wašaha kutka.

Kutok žartaŭ.

* * *

U škole wučyciel da wučnia: — Ciapło rasciahwaje pradmiety, a chaład skaročwaje. Daj mnie na heta prykład?

— Wakacyi, panie wučyciel!

— Jak heta?

— A tak, letam doŭhija, bo až dwa miesiacy, a zimoj tolki tydni dwa.

* * *

Suddzia da abwinawačanaha z čornaj baradoj: — Twajo sumleńnie musić być tak čornym, jak twaja barada.

—Nu, kali pa baradzie sudzić, dyk u pana suddzi sumleńnia musić susim niama, bo niama j barady.

